

De ce ar fi carnivorele în România la o răscruce?

P.T. Stăncioiu, I. Micu, N.H. Stăncioiu, G. Dănilă

Stăncioiu P.T., Micu I., Stăncioiu N.H., Dănilă G., 2019. Why would Romanian carnivores be at a crossroads? Bucov. For. 19(2): 159-168.

Abstract. The paper brings into discussion the opinions of Popescu et al. published in 2019 regarding carnivore conservation in Romania in the context of some recent legislation changes, namely the decision of the Ministry of Environment not to issue for 2016 a derogation order for carnivores and the decision of the same ministry to issue such an order in 2017. This article provides important details on carnivore management and conservation along time and reveals the differences between the former active management and the present passive one (culling carnivores only when are dangerous to people, based on derogations). The latter resulted from the strict protection decided at the time of the accession in the European Union and was exacerbated by some further decisions (like those mentioned by Popescu et al.). The paper also addresses the coexistence with carnivores for centuries in the Romanian Carpathians and underlines the need for tolerance from those humans literally sharing the landscapes with carnivores. Such tolerance cannot be attained by the strict protection which intensifies conflicts instead of preventing or keeping them under control. Last but not least, it is proposed that scientific research (advocated by Popescu et al) should be used constantly and not only in a certain direction. Moreover, a precautionary approach should be invoked especially in the cases when changing a system which has worked well along decades is sought. In the case of carnivores in Romania, none of these two (a precautionary approach and scientific evidence) was used in taking the relatively recent decisions under discussion here. The paper concludes that for Romania to remain an example of coexistence of carnivores and humans for the rest of Europe and “to safeguard Europe’s last wild frontier”, the actual system which produces negative effects on conservation should be reconsidered and not perpetuated as Popescu et al. pretend.

Keywords: Romania, carnivore management, carnivore conservation, coexistence with carnivores, sustainable game management.

Authors. Petru Tudor Stăncioiu - Transilvania University of Braşov, Faculty of Silviculture and Forest Engineering, Sirul Beethoven, no. 1, 500123 – Braşov, Romania; Ion Micu - Transilvania University of Braşov, Faculty of Silviculture and Forest Engineering, Sirul Beethoven, no. 1, 500123 – Braşov, Romania; Niculae Horia Stăncioiu - „Căpriorul-Mărtineşti” Game Management Association, 335300 – Călan, Hunedoara county, Romania; Gabriel Dănilă (gabidanila68@gmail.com) - Ştefan cel Mare University of Suceava, Faculty of Forestry, 13 Universităţii, 720229 Suceava, Romania.

Manuscript received November 12, 2019; revised December 24, 2019; accepted December 28, 2019; online first December 30, 2019.

Conservarea biodiversității este una dintre prioritățile societății moderne, iar speciile emblematice cum sunt și carnivorele mari, fac subiectul unor controverse aprinse, în special în țările în care sunt prezente în populații numeroase, așa cum este și cazul României. Situațiile tot mai dese de atacuri asupra oamenilor dar și pătrunderea în sate și orașe chiar în timpul zilei a unor urși în căutare de hrană, par să pună în pericol o coexistență relativ pașnică ce a dăinuit de-a lungul timpului în România - țara cu cei mai mulți urși din Uniunea Europeană. Mediatizarea exagerată a acestor evenimente crează emoții intense și păreri divergente asupra subiectului. În foarte puține cazuri însă, se încearcă o înțelegere a cauzelor complexe ale acestui fenomen, unul neobișnuit în trecut în țara noastră și care pare să ducă aceste specii spre o răscruce a existenței lor. În acest context, în luna iunie a anului 2019, Popescu și colab. au publicat un punct de vedere în revista Science (Popescu et al. 2019) pe tema marilor carnivore din România, în contextul unor schimbări legislative relativ recente, sugerând că aceste schimbări ar îmbunătăți coexistența omului cu aceste animale și ca atare, ar asigura perpetuarea acestor specii în viitor. Este vorba de decizia Ministerului Mediului de a nu emite un ordin de derogare în cazul speciilor urs, lup și pisică sălbatică pentru anul 2016 (în ciuda conflictelor produse), decizie considerată a zgudui „un sistem de management prin vânatoare regulată existent de decenii”, urmată în anul 2017 de emiterea unui astfel de ordin (interpretat de autorii punctului de vedere menționat ca fiind „un nou sistem de management”).

Chiar dacă suntem de acord că în România carnivorele se îndreaptă spre o răscruce, considerăm că unele din motivele care le-ar putea aduce acolo, sunt tocmai evenimentele și actele normative menționate de autorii în cauză ca fiind de natură să asigure coexistența acestora cu omul. Ca atare, prin acest material, dorim să aducem clarificări asupra acestui subiect (deosebit de sensibil și complex în același timp), în scopul găsirii soluțiilor optime pentru conservarea acestor specii emblematice.

Managementul și conservarea carnivorelor în România

Conservarea carnivorelor nu este o poveste nouă în România, iar rezultatele sunt ușor vizibile, țara noastră având cele mai mari efective ale acestor specii din Europa (cu excepția Rusiei) (Chapron et al. 2014). De-a lungul mai multor decenii au fost aplicate diferite strategii de conservare. De exemplu, în cazul ursului (*Ursus arctos* L.), vânatoarea a fost restricționată și strict reglementată (i.e. impunerea unui sezon de vânatoare, stabilirea unei cote de recoltare, interzicerea vânării la bârlog și a femelelor cu pui) încă din anul 1953 (Decret nr. 76/1953), când efectivele speciei au atins un nivel foarte redus (860 exemplare – Ordin nr. 625/2018, Chapron et al. 2014). Mai târziu, în 1976, sezonul de vânatoare a fost redus la 6 luni și împărțit în două perioade (primăvară și toamnă) (Lege nr. 26/1976). De asemenea, au fost înființate fonduri speciale pentru gestionarea vânatului (cu regim de administrare prin planuri speciale forestiere și de vânatoare), în care s-au oferit condiții superioare în ceea ce privește hrana (atât cantitativ dar și ca perioadă de hrănire) (Ordin nr. 625/2018). În aceeași perioadă, în timpul regimului communist, urșii au beneficiat de un regim preferențial, fiind îngrijiți atent pentru a oferi trofee cât mai mari și în mod permanent dictatorului Nicolae Ceaușescu (Salvatori et al. 2002). Începând din 1996 (Lege nr. 103/1996), ursul a fost declarat specie protejată în România. Pentru râs (*Lynx lynx* L.), vânatoarea cu sezon a fost impusă în anul 1976 (Lege nr. 26/1976) și protecția strictă a fost instaurată în 2006 (Lege nr. 407/2006). Lupul (*Canis lupus* L.) a fost considerat un dăunător pentru o perioadă lungă de timp, vânarea fiind permisă tot timpul anului (chiar prin utilizarea curselor și otrăvii). A fost declarat specie protejată în 1996 (Lege nr. 103/1996). Trebuie menționat faptul că până la aderarea la Uniunea Europeană (în 2007), chiar dacă speciile de carnivore erau considerate ca protejate, controlul densității populațiilor (inclusiv prin extragerea sustenabilă prin

vânătoare strict reglementată acolo unde efectivele depășeau valorile optime), a fost opțiunea de gestionare normală (Lege nr. 103/1996 și Lege nr. 407/2006 în forma originală).

Implementarea tuturor acestor prevederi legislative au dus nu doar la realizarea și păstrarea celor mai mari efective de carnivore din Europa, ci și la asigurarea unui context favorabil coexistenței cu omul în cuprinsul peisajelor naturale întinse. Gestionarea activă a populațiilor de carnivore includea câteva particularități importante: (i) era planificată din timp (cota de recoltă era aprobată de stat și nu decisa de gestionari) și monitorizată în timp; (ii) controla densitățile efectivelor comparativ cu capacitatea habitatului existent (ținând cont de mărimea populației, structura pe vârste și pe sexe); (iii) controla eficient conflictele cu omul (prin intervenția promptă asupra exemplarelor care produceau pagube importante sau erau agresive față de om). Ca urmare, prin echilibrarea abilităților competitive ale celor doi competitori (carnivorele pe de o parte și omul de celalaltă parte), acest mod de gestionare a asigurat o „coexistență solidă” (i.e. ambii actori împart aceleași resurse și niciunul nu este amenințat să fie exclus de celălalt, datorită faptului că abilitățile competitive sunt controlate și relativ egale - Chapron și Lopez-Bao 2016). Mai mult decât atât, prin primele două puncte enumerate mai sus, gestionarea a asigurat nu doar o simplă densitate, ci implicit și o structură echilibrată în privința vârstelor și o stare de sănătate bună (prin extragerea exemplarelor necorespunzătoare). Astfel, managementul speciei devenea sustenabil și în ceea ce privește calitatea (i.e. asigura prezența permanentă a exemplarelor dominante, foarte viguroase, care nu pot fi obținute decât prin selecție și protejare) nu doar în ceea ce privește cantitatea. Obținerea și menținerea celei mai mari populații de urs din Europa, dar și obținerea în mod continuu de-a lungul anilor (chiar și în perioada recentă) a unor trofee foarte valoroase, dovedesc calitatea actului de management practicat în România de-a lungul timpului. În ciuda acestor realități, la momentul aderării la

Uniunea Europeană (în 2007), managementul carnivorelor s-a schimbat pe baza unei decizii politice (i.e. au fost declarate strict protejate prin Ordonanța de urgență nr. 57/2007) fără niciun fundament științific. Ca atare, sistemul de gestionare activă utilizat anterior a fost înlocuit cu un sistem pasiv, de intervenție sau derogare (i.e. bazat în principal pe extragerea exemplarelor care au produs deja pagube sau au atacat oameni) (Ordonanță de urgență nr. 57/2007; Lege nr. 407/2006 – în forma actualizată în 2008). Acest sistem nou nu previne conflictul și nici măcar nu are cum să repare urmările sale, măsurile luate având ca rezultat, în cel mai bun caz, reducerea șanselor de repetare a unor asemenea evenimente pe viitor, de către animalul în cauză. În plus, nu ia în calcul niciunul din parametrii populației (i.e. nu asigură control asupra densității, structurii pe vârste sau pe sexe), pentru a menține efectivele în limitele portanței habitatului și pentru a controla nivelul conflictelor cu omul și nu este un sistem planificat anterior, bazându-se pe intervenții neprevăzute (stabilite de la caz la caz). Astfel de acțiuni sunt permise doar dacă și când factorii de decizie cedează presiunii exercitate asupra lor de către mass-media sau autorități locale și aprobă intervenția pentru a asigura siguranța populației și a bunurilor. Aceste intervenții sunt limitate la un număr maxim pe an la nivelul întregii țări (un număr care nu este un obiectiv ce trebuie atins, așa cum s-a înțeles greșit de către anumite persoane, ci o limită care nu poate fi depășită). Controlul densității efectivelor a rămas o opțiune încă doar în condiții speciale (pe baza unui plan de acțiune sau management aprobat, sau pe baza unor studii elaborate la solicitarea autorității naționale) și practic nu a mai fost utilizat până în prezent.

Pentru implementarea acestui sistem nou de gestionare, a fost emisă o procedură specială de derogare în anul 2007 (Ordin nr. 1369/2007), care a fost apoi actualizată în 2009 (Ordin nr. 14/2009). Pe baza acesteia, s-a stabilit anual (până în 2016) un nivel maxim de intervenție (Ordin nr. 1386/2007; Ordin nr. 1092/2008;

Ordin nr. 1223/2009; Ordin nr. 1423/2010; Ordin nr. 2278/2011; Ordin nr. 3456/2012; Ordin nr. 2187/2013; Ordin nr. 1575/2014; Ordin nr. 1439/2015) prin care România, în condiții speciale, putea să extragă exemplare din aceste specii protejate. Ordinul de ministru din 2017 (Ordin nr. 1169/2017), menționat de Popescu și colab., reprezintă doar un act similar cu celelalte ordine emise anterior, oferind din nou, după o pauză de un an, un nivel maxim de intervenție. Merită menționat faptul că, spre deosebire de celelalte ordine, acesta a centralizat decizia (derogările fiind toate la dispoziția autorității publice centrale pentru protecția mediului), fără a mai transfera o parte gestionarilor de fonduri cinegetice (în anii anteriori, un anumit număr de exemplare se repartiza gestionarilor, în zonele cu pagube însemnate). De asemenea, ordinul nu mai avea o perioadă fixă de aplicare ca cele anterioare, fiind valid până la epuizarea numărului de derogări. În general, deși centralizarea deciziei poate fi considerată de unii ca fiind benefică, procedura foarte complicată de obținere a derogărilor face sistemul de decizie mai degrabă ineficient decât eficient, de cele mai multe ori fiind imposibil de aplicat intervenția asupra animalului în cauză, pentru care s-a emis decizia. În plus, întrucât ordinul de ministru nu mai menționează ca motiv pentru acceptarea unei derogări intervenția „în interesul protejării faunei și florei sălbatice și al conservării habitatelor naturale” (motiv existent în ordinul care descrie procedura de derogări - Ordin nr. 14/2009), se anulează orice șansă de a interveni în scopul echilibrării densităților în raport cu capacitatea de portanță a habitatului. Ca atare, acest ordin (Ordin nr. 1169/2017) nu a schimbat un sistem de vânătoare regulată existent de decenii (fapt consumat deja în anul 2007) și nu poate fi considerat nici un nou sistem de management, așa cum sugerează Popescu și colab. Acest act legislativ nu reprezintă nimic altceva decât o încercare de continuare a sistemului de protecție strictă și intervenții prin derogări, sistem existent din anul 2007. Cele două aspecte menționate mai sus (centralizarea deciziei și

eliminarea intervențiilor în interesul protejării faunei și conservării habitatelor) îl fac însă și mai puțin eficient decât cel anterior.

În acest context, decizia Ministerului Mediului și Pădurilor (și nu a Guvernului României cum se precizează eronat de către Popescu și colab.) din octombrie 2016, de a nu oferi niciun nivel de intervenție nici măcar în interesul asigurării sănătății și securității populației și în scopul prevenirii unor daune importante, a reprezentat de fapt anularea oricărei șanse de a asigura siguranța cetățenilor și a bunurilor lor în fața unor animale periculoase. O astfel de decizie nu a “zgoduit un sistem de management prin vânătoare regulată existent de decenii” (schimbare care s-a produs în 2007), ci mai degrabă a redus serios șansele de coabitare a omului cu carnivorele (iar în zonele cu conflicte frecvente a anulat orice astfel de șansă). Ca atare, o astfel de decizie a zgoduit serios coexistența de decenii a celor doi actori, punând în pericol un model unic de coabitare și utilizare în comun a resurselor naturale, un model care ar putea fi utilizat pentru îmbunătățirea efectelor eforturilor de conservare a carnivorelor în alte țări și la scară mai mare (Chapron et al. 2014). Mai degrabă poate fi considerat un pas spre un alt sistem de management Ordinul nr. 625/2018, care aprobă planul național de acțiune pentru conservarea populației de urs brun din România, plan elaborat conform cerințelor directivelor europene în cazul speciilor protejate. Acest ordin nu crează însă un sistem întru totul nou urmărind „menținerea populației de urs brun la un nivel optim, astfel încât gestionarii fondurilor cinegetice să fie direct interesați să fie implicați în măsuri de conservare a speciei urs brun, iar comunitățile locale să nu fie afectate de prezența speciei în zona lor de activitate”. Pentru realizarea acestui deziderat, planul de acțiune urmărește ca țel de gestionare menținerea unui efectiv optim, adică „numărul de exemplare aparținând unei specii din fauna cinegetică, care habitează într-un fond cinegetic, într-o anumită structură populațională, și asigură conservarea speciilor, produce minimum de pagube și nu prezintă risc

pentru populația umană”. În acest sens, planul asigură atât protejarea speciei (cu eliminarea doar prin intervenție a exemplarelor care cauzează probleme) în zonele unde populația are densități sub optim, iar în cele unde densitatea este peste optim (numite zone de management durabil), se propune „reglarea densităților efectivelor de urs brun prin acțiuni de vânatoare reglementată de către autoritatea centrală care răspunde de managementul speciei”. Ca atare, este destul de asemănător cu sistemul aplicat înainte de aderare, Deocamdată însă, prevederile sale nu au fost puse în aplicare în practică și ca atare nu se poate spune dacă este sau nu într-adevăr eficient.

Așadar, conform celor scrise mai sus, schimbarea de la sistemul de gestionare activă la cel de gestionare pasivă, de intervenție, a avut loc în anul 2007 și nu în 2016, așa cum sugerează Popescu și colab. Cu toate că această schimbare poate fi percepută ca favorabilă conservării de către unii, mai degrabă a slăbit „coexistența solidă” existentă până atunci, întrucât abilitățile competitive ale carnivorelor (în special cazul urșilor) nu mai sunt controlate și diferențierea nișelor celor doi actori este și mai redusă față de cum era (în fapt nișele încep să se suprapună tot mai mult, atât din cauza expansiunii așezărilor umane cât și a expansiunii carnivorelor, în special a ursului, în zone în care acestea nu existau în trecut). Mai mult decât atât, decizii ca cea din 2016 (de a nu oferi nicio cale legală de asigurare a securității și sănătății populației și bunurilor), mai degrabă vor împinge relația spre exclude, întrucât carnivorele nu mai sunt controlate deloc, nișele se suprapun tot mai mult și conflictele sunt tot mai dese. Toate acestea vor duce la respingerea carnivorelor de către om (actorul cel mai puternic în această relație) și nu spre conservare, așa cum se dorește. Astfel de decizii, impuse fără niciun fundament științific și ignorând contextul real (efective foarte mari de carne, cu habitat suprapus cu cel al omului și conflicte frecvente), sunt mai degrabă cauzele care vor duce carnivorele la o răscruce în România și mai degrabă compro-

mit coexistența cu carnivorele în viitor în loc să protejeze „ultimă frontieră a sălbătăciei în Europa”, așa cum consideră Popescu și colab.

Metodele de evaluare care stau la baza deciziilor de management

Un alt obiectiv considerat de Popescu și colab. ca fiind important pentru salvarea carnivorelor în România, se referă la îmbunătățirea metodelor de evaluare a efectivelor de carne (cea existentă fiind considerată eronată și fără fundament științific). Cu toate că este de dorit ca metodele de evaluare a populațiilor de carne să fie îmbunătățite continuu și pe baze științifice, acest deziderat trebuie să devină prioritate sau urgență pentru conservarea acestor specii, atunci când metodele actuale produc efecte negative serioase asupra populațiilor acestora. Mai mult decât atât, metodele uzuale de evaluare în managementul faunei sunt instrumente utilizate de gestionari în activitatea lor curentă și nu pentru cercetare științifică. Ca atare, acestea trebuie să fie robuste și cât mai simple, pentru a oferi rezultate bune cu un efort uman și financiar relativ redus (i.e. îmbunătățirea preciziei rezultatelor nu trebuie să reducă eficiența în ceea ce privește timpul alocat, personalul implicat și logistica necesară implementării). În România, metodele utilizate de-a lungul deceniilor și deciziile de management luate pe baza rezultatelor lor au dus nu doar la refacerea populației de urs în trecut, de la cei 860 de urși rămași după al doilea război mondial, la peste 6000 de indivizi în prezent (Chapron et al. 2014), dar și la menținerea efectivului ridicat și stabil (Boitani et al. 2015), sau chiar în creștere (Cazacu et al. 2014). Dacă metodele folosite ar fi atât de defectuoase, un astfel de rezultat nu ar fi fost posibil. Luând în considerare faptul că în prezent populația de urs din România este foarte mare (de fapt cea mai mare din Europa – Chapron et al. 2014) și nu arată niciun semn de regres, metoda de evaluare pe baza căreia se iau deciziile de management nu poate fi învinuită de a

fi adus carnivorele la o răscruce, iar schimbarea acesteia nu poate fi considerată o piatră de hotar în conservarea carnivorelor (cu excepția cazului în care se poate demonstra că duce la subestimarea semnificativă și constantă a efectivelor). Mai mult decât atât, vânătoria regulată a început în anul 1953 (Decret nr. 76/1953) și a fost oprită în anul 2007 (Ordonanță de urgență nr. 57/2007). În această perioadă, efectivele de urs au crescut de la 860 de indivizi după război, la un maxim de 8000 în 1988, pentru ca apoi să se stabilizeze la aproximativ 6000 de exemplare (Ordin nr. 625/2018), cifră raportată și în prezent (Chapron et al. 2014). Ca atare, vechiul sistem de gestionare activă și metodele de evaluare a efectivelor utilizate în fundamentarea deciziilor de management nu pot fi acuzate că ar fi adus carnivorele la o răscruce. Mai degrabă noile metode/strategii de protejare strictă aplicate într-un context nepotrivit (i.e. existența unor efective foarte mari și stabile sau chiar în creștere; habitat suprapus cu cel al omului și conflicte frecvente cu omul), pot fi cauza acestei evoluții nedorite.

Coexistența omului cu carnivorele în România

În punctul de vedere amintit, Popescu și colab. menționează de asemenea că prin „reconcilierea strategiilor sale de conservare a carnivorelor mari”, România „poate servi ca un exemplu de coexistență a omului cu carnivorele în Uniunea Europeană”. Pentru o astfel de coexistență, considerăm că este însă obligatoriu ca omul (cel mai puternic dintre cei doi actori) să tolereze carnivorele.

În ceea ce privește toleranța omului față de carnivore și folosirea în comun a resurselor naturale, considerăm că într-adevăr România poate fi un exemplu de coexistență pentru Uniunea Europeană. De fapt, este deja un astfel de exemplu, fiind țara care a adăpostit tot timpul și încă adăpostește aceste specii (chiar în cele mai mari efective). Este important de înțeles însă, că pentru a coexista, trebuie să împărțim același loc, în același timp. Și mai

important este să înțelegem că această coexistență implică nu omul în general, ci doar pe cei care într-adevăr împart resursele cu carnivorele (sunt parte din același ecosistem cu carnivorele - Chapron și Lopez-Bao 2016). Deci coexistența poate fi asigurată doar dacă sunt în primul rând înțelese și apoi respectate nevoile locuitorilor din comunitățile locale, care sunt în contact direct și de fapt în competiție directă cu aceste animale. În contextul competiției între specii (așa cum este și cazul omului cu carnivorele - Chapron și Lopez-Bao 2016), coexistența nu poate fi realizată însă decât ca o cale de mijloc sau un compromis: niciunul dintre cei doi competitori nu trebuie să aibă abilități competitive superioare celuilalt, sau dacă are, acestea trebuie controlate (altfel cel mai slab ar fi eliminat - Chapron și Lopez-Bao 2016). Protejarea strictă a carnivorelor în contextul unor populații foarte mari, care folosesc tot mai des resursele cultivate de către om și chiar pătrund peste oameni în sate și orașe, nu reprezintă deloc o astfel de cale de mijloc, ci mai degrabă o extremă periculoasă. Această extremă pune în pericol coexistența, întrucât conferă unui singur actor (carnivorele) toate abilitățile, în timp ce le anihilează complet pe cele ale celuilalt (omul). Paradoxal însă, contrar teoriei ecologiei, o astfel de relație nu va duce la dispariția omului din ecosistem, ci mai degrabă la cea a carnivorelor, întrucât omul (de departe cel mai puternic dintre cei doi) nu va mai accepta costurile acestei conservări și va ajunge să respingă ideea de coexistență cu carnivorele. Ca atare, oamenii aflați în conflict cu carnivorele vor face tot ce e posibil pentru a le elimina, inclusiv prin activități ilegale, fie pentru a se proteja (Holmes 2007), sau pur și simplu pentru a protesta împotriva unui stil de conservare „urban” (von Essen et al. 2015), stil care pare mai degrabă o formă de discriminare decât un sistem echitabil (în care toți împart costurile conservării). Astfel, în loc să fie un model pentru țările din vest în ceea ce privește coexistența și toleranța față de carnivore, România riscă să ajungă de fapt la fel ca aceste țări. Acolo, carnivorele nu doar că au fost ex-

terminate în trecut, fiind considerate dușmani ai omului, dar în prezent, în ciuda tuturor declarațiilor și discursurilor favorabile conservării, societățile vestice sunt împotriva reînțoarcerii acestor specii. Cazurile celor doi urși - cel care a trecut în Germania în anul 2006 (Deutsche Welle, 2006) și cel care a intrat în Elveția în 2013 - (Swiss Info 2013) – împușcați doar pentru că au fost considerați o potențială amenințare (deci fără să atace oameni), sunt grăitoare în acest sens. Ca să nu mai menționăm și cazul singurului zimbbru sălbatic care a trecut granița din Polonia în Germania în anul 2017 și a fost de asemenea ucis, fiind considerat o potențială amenințare la adresa populației umane (The Independent 2017).

Ca atare, considerăm că pentru a menține coexistența cu carnivorele, trebuie să învățăm din experiența îndelungată în gestionarea resurselor din cuprinsul peisajelor naturale și a populațiilor de carnivore pe care acestea le conțin. Existența continuă de-a lungul deceniilor a acestor carnivore dovedește succesul obținut printr-un management responsabil atât a acestor specii, cât și a habitatului lor. Efectivele de carnivore, foarte mari și viabile, sunt rezultatul deceniilor de gestionare înțeleaptă (care a inclus controlul strict al activităților de recoltare, ceea ce înseamnă de fapt controlul abilităților competitive ale omului asupra carnivorelor), și nu a deciziilor relativ recente de protejare strictă (luate la momentul aderării la Uniunea Europeană, în 2007), sau a deciziei din 2016, de a nu oferi nicio șansă de intervenție în interesul sănătății și securității populației și în scopul prevenirii unor daune importante. Aceste decizii recente (începând cu cea din 2007), bazate pe statutul de specii amenințate și pericolitate (ceea ce nu este cazul carnivorelor din România), sunt mai degrabă măsuri aplicate într-un context greșit și ca atare, nu ar trebui să servească drept exemplu pentru nicio altă țară.

Nu în ultimul rând, densitățile foarte mari ale carnivorelor nu aduc doar conflicte cu locuitorii comunităților locale. Prin prădare sau alun-gare (datorită producerii unui așa zis teritoriu al fricii - "landscape of fear" – Laundré et al.

2001), se reduc drastic populațiile de ungulate și cresc mult costurile gestionării fondurilor cinegetice (întrucât urșii consumă cantități mari din hrana complementară pusă pentru ungulate). Ca urmare, carnivorele încep să fie percepute ca dăunătoare chiar de către gestionarii de fonduri cinegetice, care în trecut le-au prețuit și le-au protejat, asigurând din fonduri proprii toate costurile necesare managementului ce a adus populațiile la nivelul actual.

Așadar, dacă cheia pentru a „proteja ultimă frontieră a sălbăticiei în Europa” este coexistența, pare mai înțelept să fie utilizate sistemele de gestionare care au creat și menținut această coexistență relativ stabilă, și nu să fie improvizate noi sisteme de protecție sau chiar mai rău, să fie aduse modificări drastice (fără niciun fundament științific), ce pun în pericol acest echilibru. Astfel de măsuri pripite, fără fundament științific, care ignoră și chiar contrazic experiența bogată pe tema gestionării carnivorelor în România, sunt de natură să aducă într-adevăr aceste specii la o răscruce nu doar în ceea ce privește starea lor de conservare (încă favorabilă), ci chiar existența lor în continuare în pădurile României.

Rolul cercetării științifice

În ceea ce privește cercetarea științifică, Popescu et al. subliniază importanța conlucrării factorilor implicați pentru a elabora un plan de cercetare pe termen lung a carnivorelor mari, precum și faptul că o știință „transparentă, acceptată de toate părțile implicate, poate fi un catalizator pentru România în reconcilierea strategiilor sale de conservare a carnivorelor mari”.

Suntem de acord cu faptul că știința trebuie să fie utilizată în gestionarea resurselor naturale și că implicarea tuturor părților este necesară. Având în vedere experiența și expertiza gestionarilor și specialiștilor în domeniu, implicarea acestora în cercetările întreprinse este esențială nu doar pentru a asigura succesul cercetărilor, dar și pentru a realiza un pro-

duș funcțional și aplicabil în practică. Niciuna din deciziile relativ recente la care fac referire Popescu et al. (menționate eronat a fi de folos conservării carnivorelor) și nici cea de la momentul aderării, nu s-au luat cu implicarea unor astfel de factori cheie. În plus, orice rezultate științifice trebuie testate întâi în contextul în care se doresc a fi aplicate și nu generalizate fără niciun discernământ, mai ales într-un context care este foarte diferit (e.g. aplicarea protecției stricte în cazul unor specii care nu sunt nici rare și nici amenințate dar care pot deveni o amenințare la adresa altor specii și mai ales a omului - cazul carnivorelor din România).

De asemenea, nu credem că rezultatele cercetării trebuie să fie acceptate de către toți pentru ca să fie puse în practică. Știința trebuie să fie doar obiectivă (indiferent de ce rezultate aduce). Mulțumirea tuturor este mai degrabă obiectivul politicianilor și nu al oamenilor de știință. Rezultatele științifice trebuie însă comunicate în mod obiectiv și echilibrat, și nu trunchiat sau prin manipulare emoțională.

Nu în ultimul rând, cu toate că cercetarea științifică este importantă pentru luarea deciziilor, considerăm că utilizarea ei în acest scop trebuie să se facă constant și nu doar într-o anumită direcție. Nu toate deciziile pe linie de mediu luate în România s-au bazat pe rezultate științifice și nici măcar pe principiul precauției. Unele au folosit ca pretext acest principiu, în timp ce în cazul altora a fost ignorat. Considerăm că acest principiu ar trebui invocat și utilizat în special în cazul situațiilor în care se dorește modificarea unor sisteme care și-au dovedit funcționalitatea de-a lungul deceniilor. În cazul gestionării populațiilor de carnivore din România, nu se poate spune că a fost utilizată o astfel de abordare precaută, iar rezultatele sunt deja evidente. Deciziile politice fără niciun fundament științific cum este cea din 2007 de a schimba sistemul de management, cât și cea din 2016 de a nu oferi cotă de intervenție în interesul sănătății și securității populației, sunt exemple elocvente în acest sens.

Concluzii

Existența unei populații de urs mult peste nivelul optim (cel puțin din punct de vedere al acceptanței populației umane), arată că gestionarea din trecut a fost foarte favorabilă carnivorelor (poate chiar prea favorabilă) și în niciun caz nu poate fi invinovățită că ar pune în pericol existența acestora, ducându-le spre o răscruce. Trebuie acceptat faptul că o populație de urs mare și viabilă cum este cea din România, nu este rezultatul câtorva ani de restricții decise politic și fără un fundament științific. Ea este rezultatul unei perioade lungi de gestionare durabilă care a asigurat nu doar condițiile de habitat necesare speciei în cauză, dar mai ales condițiile necesare coexistenței cu omul. Ambele tipuri de condiții trebuie asigurate simultan pentru supraviețuirea carnivorelor în viitor. Rămâne deci într-adevăr de văzut dacă România se va menține ca un exemplu de coexistență a omului cu carnivorele pentru restul Europei, sau devine o poveste în care politica influențează gestionarea faunei, în contradicție cu evidența empirică și experiența acumulată pe această temă. Pentru prima variantă, este necesară regândirea sistemului actual bazat pe protejare strictă și extragere prin intervenție, care produce efecte contrare dorințelor de conservare și nu pare deloc să securizeze „ultima frontieră a sălbătăciei din Europa”, așa cum consideră Popescu și colab.. O implementare eficientă a planului de acțiune propus în anul 2018 poate repara greșeala făcută la momentul aderării. O astfel de implementare însă ar putea să fie o provocare mare, tocmai pentru că în România încă se iau multe decizii pur politice, bazate mai degrabă pe emoții decât pe realism, experiență și suport științific.

Bibliografie

Boitani, L., Alvarez F., Anders O., Andren H., Avanzinelli E., Balys V., Blanco J. C., Breitenmoser U., Chapron G., Ciucci P., Dutsov A., Groff C., Huber D., Ionescu

- O., Knauer F., Kojola I., Kubala J., Kutal M., Linnell J., Majic A., Mannil P., Manz R., Marucco F., Melovski D., Molinari A., Norberg H., Nowak S., Ozolins J., Palazon S., Potocnik H., Quenette P.-Y., Reinhardt I., Rigg R., Selva N., Sergiel A., Shkvyria M., Swenson J., Trajce A., von Arx M., Wolff M., Wotschikowsky U., Zlatanova D., 2015. Key actions for Large Carnivore populations in Europe. Institute of Applied Ecology (Rome, Italy). Report to DG Environment, European Commission, Bruxelles. Contract no. 07.0307/2013/654446/SER/B3. 120 pp.
- Cazacu C., Adamescu M.C., Ionescu O., Ionescu G., Jurj R., Popa M., Cazacu R., Cotovelea A., 2014. Mapping trends of large and medium size carnivores of conservation interest in Romania. *Ann. For. Res.* 57(1): 97-107.
- Chapron G., Kaczensky P., Linnell J. D. C., von Arx M., Huber D., Andrén H., López-Bao J. V., Adamec M., Álvares F., Anders O., Balčiauskas L., Balys V., Bedő P., Bego F., Blanco J. C., Breitenmoser U., Brøseth H., Bufka L., Bunikyte R., Ciucci P., Dutsov A., Engleder T., Fuxjäger C., Groff C., Holmala K., Hoxha B., Iliopoulos Y., Ionescu O., Jeremić J., Jerina K., Kluth G., Knauer F., Kojola I., Kos I., Krofel M., Kubala J., Kunovac S., Kusak J., Kutal M., Liberg O., Majic A., Männil P., Manz R., Marboutin E., Marucco F., Melovski D., Mersini K., Mertzanis Y., Myslajek R. W., Nowak S., Odden J., Ozolins J., Palomero G., Paunović M., Persson J., Potočnik H., Quenette P.-Y., Rauer G., Reinhardt I., Rigg R., Ryser A., Salvatori V., Skrbinšek T., Stojanov A., Swenson J. E., Szemethy L., Trajce A., Tsingarska-Sedefcheva E., Vána M., Veevoja R., Wabakken P., Wölfel M., Wölfel S., Zimmermann F., Zlatanova D., and Boitani L.. 2014. Recovery of large carnivores in Europe's modern human-dominated landscapes. *Science* 346:1517–1519.
- Chapron G., López-Bao J. V., 2016. Coexistence with large carnivores informed by community ecology. *Trends Ecol. Evol.* 31: 578–580.
- Decret nr. 76/1953. Marea Adunare Națională - Decretul nr. 76/1953 cu privire la economia vânatului și pescuitului în apele de munte. Publicat în *Buletinul Oficial* nr. 7 din 23 februarie 1953.
- Deutsche Welle, 2006. Germany's „Problem Bear.” Bruno, Is Dead. <http://www.dw.com/en/germanys-problem-bear-bruno-is-dead/a-2068219>
- Holmes G., 2007. Protection, politics and protest: understanding resistance to conservation. *Conservation and Society* 5:184–201.
- Laundré J. W., Hernández L., Altendorf K. B., 2001. Wolves, elk, and bison: reestablishing the “landscape of fear” in Yellowstone National Park, U.S.A. *Can. J. of Zool.* 79:1401–1409.
- Lege nr. 26/1976. Marea Adunare Națională - Legea nr. 26/1976 privind economia vânatului și vînătoarea. Publicată în *Buletinul Oficial* nr. 99 din 12 noiembrie 1976.
- Lege nr. 103/1996. Parlamentul României - Legea fondului cinegetic și a protecției vânatului nr. 103/1996. Publicată în *Monitorul Oficial al României, Partea I*, nr. 235 din 27 septembrie 1996
- Lege nr. 407/2006. Parlamentul României - Legea vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006. Publicată în *Monitorul Oficial, Partea I* nr. 944 din 22 noiembrie 2006.
- Ordin nr. 1369/2007. Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile - Ordinul nr. 1369/2007 privind Procedura de stabilire a derogărilor de la măsurile de protecție a speciilor de floră și faună sălbatică. Publicat în *Monitorul Oficial, Partea I* nr. 624 din 11 septembrie 2007.
- Ordin nr. 1386/2007. Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile - Ordinul nr. 1386/2007 pentru aprobarea derogărilor în cazul speciilor urs, lup, râs și pisică sălbatică. Publicat în *Monitorul Oficial, Partea I* nr. 634 din 14 septembrie 2007.
- Ordin nr. 1092/2008. Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile - Ordinul nr. 1092/2008 pentru aprobarea derogărilor în cazul speciilor de urs, lup, râs și pisică sălbatică. Publicat în *Monitorul Oficial, Partea I* nr. 655 din 17 septembrie 2008
- Ordin nr. 14/2009. Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale - Ordinul nr. 14/2009 privind Procedura de stabilire a derogărilor de la măsurile de protecție a speciilor de floră și de faună sălbatică. Publicat în *Monitorul Oficial, Partea I* nr. 167 din 17 martie 2009
- Ordin nr. 1223/2009. Ministerul Mediului - Ordinul nr. 1223/2009 pentru aprobarea derogărilor în cazul speciilor urs, lup, râs și pisică sălbatică. Publicat în *Monitorul Oficial, Partea I* nr. 636 din 25 septembrie 2009
- Ordin nr. 1423/2010. Ministerul Mediului și Pădurilor - Ordinul nr. 1423/2010 pentru aprobarea derogărilor în cazul speciilor urs, lup, râs și pisică sălbatică. Publicat în *Monitorul Oficial, Partea I* nr. 641 din 14 septembrie 2010.
- Ordin nr. 2278/2011. Ministerul Mediului și Pădurilor - Ordinul nr. 2278/2011 pentru aprobarea derogărilor în cazul speciilor urs, lup, râs și pisică sălbatică. Publicat în *Monitorul Oficial, Partea I* nr. 660 din 15 septembrie 2011.
- Ordin nr. 3456/2012. Ministerul Mediului și Pădurilor - Ordinul nr. 3456/2012 pentru aprobarea derogărilor în cazul speciilor urs, lup și pisică sălbatică. Publicat în *Monitorul Oficial, Partea I* nr. 663 din 20 septembrie 2012.
- Ordin nr. 2187/2013. Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice - Ordinul nr. 2.187/2013 pentru aprobarea derogărilor în cazul speciilor urs, lup și pisică sălbatică. Publicat în *Monitorul Oficial, Partea I* nr. 599 din 25 septembrie 2013.
- Ordin nr. 1575/2014. Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice - Ordinul nr. 1575/2014 pentru aprobarea derogărilor în cazul speciilor urs, lup și pisică sălbatică. Publicat în *Monitorul Oficial, Partea I* nr. 678 din 17 septembrie 2014.
- Ordin nr. 1439/2015. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor - Ordinul nr. 1439/2015 pentru aprobarea derogărilor în cazul speciilor urs, lup și pisică sălbatică. Publicat în *Monitorul Oficial, Partea I* nr. 723 din 25 septembrie 2015.
- Ordin nr. 1169/2017. Ministerul Mediului - Ordinul nr. 1169/2017 pentru aprobarea nivelului de intervenție în cazul speciilor de urs și lup, în interesul sănătății și

- securității populației și în scopul prevenirii unor daune importante. Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 714 din 04 septembrie 2017.
- Ordin nr. 625/2018. Ministerul Mediului - Ordinul nr. 625/2018 privind aprobarea Planului național de acțiune pentru conservarea populației de urs brun din România. Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 549 din 02 iulie 2018.
- Ordin nr. 724/2019. Ministerul Mediului - Ordinul nr. 724/2019 pentru aprobarea nivelului de intervenție în cazul speciilor de urs și lup, în interesul sănătății și securității populației și în scopul prevenirii unor daune importante. Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 605 din 23 iulie 2019
- Ordonanță de urgență nr. 57/2007. Guvernul României - Ordonanța de urgență nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice. Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 442 din 29 iunie 2007.
- Popescu V., Pop M., Chiriac S., Rozyłowicz L., 2019. Romanian carnivores at a crossroads. *Science. Letters* Vol. 364 (6445): 1041
- Salvatori V., Okarma H., Ionescu O., Dovhanych Y., Find'o S., Boitani L., 2002. Hunting legislation in the Carpathian Mountains: implications for the conservation and management of large carnivores. *Wildlife Biology* 8: 3-10.
- Swiss Info 2013. GAME OVER - Switzerland's only wild bear is shot. https://www.swissinfo.ch/eng/game-over_switzerland-s-only-wild-bear-is-shot/35035130
- The Independent 2017. Germany's 'first wild bison in 250 years' shot dead by authorities. <https://www.independent.co.uk/news/germany-wild-bison-shot-dead-250-years-species-wwf-filing-charges-j-rg-vogels-nger-a7957241.html>
- von Essen E., Hansen H.P., Nordström Källström H., Peterson M.N., Peterson T.R., 2015. The radicalisation of rural resistance: How hunting counterpublics in the Nordic countries contribute to illegal hunting. *J. of Rural. Stud.* 39: 199–209.